

DARKO MAVER*

Kritički pogled na razvoj i stanje kriminalistike u Sloveniji (1920.–2012.)^{xx1}

Sažetak

U Sloveniji kriminalistiki je bilo (i jest) namijenjeno mnogo manje istraživačke, izdavačke i obrazovne pozornosti nego u susjednim državama, osobito u republikama bivše Jugoslavije (Hrvatska, Srbija, Bosna i Hercegovina). Jednako tako kriminalistiki je bila posvećena manja pozornost nego u odnosu na druge kaznenopravne znanosti – npr. kriminologiji. Rijetki pojedinci su se prihvatili empirijskih istraživanja, malo je bilo teorijskih radova – većinom doktorskih disertacija i magistarskih radova, a također je bilo malo znanstvenih i stručnih članaka te udžbenika. Na strani korisnika mali je interes, a složenost istraživanja na tom području također odvraća i obeshrabruje istraživače. Takvo stanje utječe na praksu otkrivanja i istraživanja, koja utvrđuje nedostatnu učinkovitost policije i tužiteljstva. Samo u nekoliko posljednjih godina stanje se nešto popravilo, uglavnom radi razvoja na Fakultetu sigurnosnih znanosti (Fakultet za varnostne vede, FVV). Perspektiva kriminalistike kao znanosti je slaba te se još uvijek ne priznaje kao znanost, a prijamni na sveučilištima iz tog područja uvrstavaju se u područje kriminologije. Unatoč tome neki slovenski kriminalisti bili su izuzetno kreativni, stvaralački i inovativni.

Ključne riječi: *kriminalistika, kriminalističko istraživanje, forenzika, povijest, obrazovanje, policija, Slovenija.*

1. UVOD

Prije nekog vremena, upozorili smo na prilično kritično stanje slovenske kriminalistike (kao znanosti o otkrivanju, istraživanju i dokazivanju kažnjivih ponašanja), koja je (po-

* prof. dr. sc. Darko Maver, redovni profesor na Fakultetu za varnostne vede Univerza v Mariboru (Fakultet sigurnosnih znanosti), Republika Slovenija.

^{xx} Članak sa slovenskog jezika preveo i prilagodio hrvatskom jeziku mr. sc. Marijan Šuperina, viši predavač na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH u Zagrebu. Rad je autoriziran.

¹ Članak je u originalu bio objavljen 2009. godine u časopisu *Revija za kriminalistiku in kriminologijo* i u časopisu *Journal of Criminal Justice and Security*, mada je dopunjen i obnovljen za razdoblje od zadnje tri godine. Članak se objavljuje u suglasju s odgovornim urednikom Revije za kriminalistiku in kriminologijo, prof. dr. sc. Gorazdom Meškom.

red drugih čimbenika) također jedan od razloga manje uspješnom, učinkovitom progonu najtežih oblika gospodarskog i organiziranog kriminaliteta u našoj državi. Pokazali smo njen razvoj i tendencije razvoja u Sloveniji, (Maver, 2009). Unatoč tome stanje se nije značajno promijenilo, a možda je čak i nazadovalo. Zadnji primjeri oslobađajućih presuda većine optuženih članova organizirane kriminalne skupine krijumčara opojne droge (slučaj Balkanski ratnik) je dodatno pokazao/ukazao na nedostatke u radu policije, tužiteljstva i suda, ali i zakonodavstva, što je moguća posljedica nestručnog i premalo promišljenog/planskog rada istražitelja. Zato je potrebno ponovno postaviti pitanja: Kako smo se kod nas u Sloveniji brinuli za razvoj i položaj kriminalistike jer to je znanost koja daje istražiteljima znanja za uspješno obavljanje njihovog posla. Jesmo li joj uputili i namijenili dovoljno stručne i istraživačke pozornosti, pažnje, razvijali je i prenosili u praksu, pratili novosti i razvijali vlastita znanja ili smo na ovom području znanosti zaostali za drugim državama i za drugim znanostima o kriminalitetu. Je li to možda također jedan od razloga za slabu učinkovitost istraživanja kažnjivih ponašanja? Veće znanje o načinu postupanja počinitelja, o oblicima kažnjivog ponašanja i tipologiji počinitelja, o tehnici, taktici i metodici otkrivanja i istraživanja kažnjivih ponašanja i počinitelja te o pogreškama u istražiteljskoj praksi, s čime se bavi upravo kriminalistika, svakako je važan preduvjet za veću uspješnost i bolje performanse u radu istražitelja. Što se događa s kriminalistikom u Sloveniji, odnosno sa "slovenskom" kriminalistikom i što obećava u budućnosti?

Samo letimičnim pregledom stručne literature utvrdit ćemo kako se o tim pitanjima do sada kod nas nije puno pisalo. Međutim, kako je o počecima razvoja i trendovima kriminalistike u bivšoj Jugoslaviji (a kasnije u samostalnim državama) napisano poprilično puno (osobito u knjigama i člancima Vodinića, Markovića, Modlyja, Pavišića, Korajlića i dr.) u povijesti slovenske kriminalistike bilo je učinjeno samo nekoliko kratkih zapisa i pojedinih udžbenika, i u manjem doprinosu autora ovoga članka. Rijetki su znanstveni članci koji su međutim još u povijesti upozoravali na kritično stanje u području slovenske kriminalistike (npr. Pečar, 1969, 1973; Maver, 2002) pa je stoga i više nego opravdano da se ponovno dotaknemo te teme. Je li se stanje poboljšalo, ostalo isto ili se čak i pogoršalo? Što je moguće učiniti za daljnji razvoj kriminalistike u Sloveniji, kako na teorijskom tako i na praktičnom području? Tko je i što istraživao i pisao o kriminalistici u povijesti i tko se s tom znanošću bavi danas? Kako joj dati što bolju važnost u sustavu znanosti i utemeljiti/odrediti njeno mjesto u istraživačkom području? To su samo neka pitanja na koja ćemo pokušati odgovoriti u ovom radu. Pri tome podrazumijevamo i poimamo kriminalistiku kao cjelovitu znanost i praktično znanje o otkrivanju, istraživanju i dokazivanju kažnjivog ponašanja (Maver i sur., 2004), koja se sastoji od: uvoda u kriminalistiku, kriminalističke taktike, tehnike (forenzike) i metodika.

Postavljenu problematiku nastojimo sagledati s nekoliko motrišta, posebno s istraživačkog (koliko je bilo učinjeno empirijskih i teorijskih istraživanja) i publicističkog (koliko je knjiga, stručnih članaka bilo objavljeno), a dijelom i s korisničkog motrišta (koliko smo u praksi pratili i slijedili spoznaje i otkrića iz inozemstva) i s pedagoškog (koliko smo educirani i osposobljeni). Rad je usmjeren/ograničen na istraživače i objavljene najvažnije radove koji su evidentirani u bazi COBISS. Pregledali smo i analizirali: a) učinjena i objavljena istraživanja na Institutu za kriminologiju i na Fakultetu sigurnosnih znanosti, b) samostalne publikacije, objavljene članke u *Reviji za kriminalistiku in*

kriminologiju i u reviji *Varstvoslovju*, *Varnosti* – stručnom biltenu, u časopisu *Policija* te u nekim stranim stručnim časopisima, c) kao i nastavne programe kriminalistike na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani i na Fakultetu sigurnosnih znanosti Sveučilišta u Mariboru. Postavljene su sljedeće početne, ishodišne hipoteze:

1. Kriminalistiki u Sloveniji posvetili smo u prošlosti malo istraživačke i stručne pozornosti, svakako manje nego npr. kriminologiji, pa smo iz tog razloga na tom (kriminalističkom) području u zaostatku.
2. S kriminalističkim istraživanjima bavili su se rijetki autori uglavnom u okviru svojih dodiplomskih i doktorskih studija, a najviše se radilo o pojedincima koji su radili u praksi i pisali stručne članke.
3. Istraživači rad na području kriminalistike je težak/složen, posebno glede empirijskih istraživanja, i traži institucionalnu potporu i interes, posebno policije kao njegovog glavnog korisnika te akademskih institucija kao nositelja obrazovnog rada i procesa. I jednog i drugog je bilo (i još je uvijek) premalo u Sloveniji.

Korištene su bile metode analize raspoložive literature i analize učinjenih istraživanja, komparativna metoda, povijesna metoda, statistička metoda i analiza nastavnih programa. Pregled stanja i razvoja kriminalistike u Sloveniji podijelili smo na nekoliko razdoblja, na područja istraživačkog i pedagoškog rada te na zaključne konstatacije i na pogled u budućnost.

1. NASTANAK I RAZVOJ KRIMINALISTIKE U SLOVENIJI

1.1. Pioniri slovenske kriminalistike

Pregled razvoja kriminalistike u Sloveniji počinjemo s imenom i djelom **dr. Metoda Dolenca**, profesora na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani koji se još u vrijeme svoga boravka u Grazu, Austriji, od 1905. do 1914. godine, pod utjecajem dr. Hansa Grossa, počeo zanimati za kriminalistiku te je u reviji *Slovenski pravnik* objavio prve stručne članke o psihologiji iskaza i svjedočenja kao i o razvoju pomoćnih znanosti kriminalistike (Skaberne, 1961).

Temeljeći se na uzoru H. Grossa, 1921. godine dr. Metod Dolenc osnovao je na Sveučilištu u Ljubljani kriminalistički institut kojim je rukovodio sve do svoje smrti 1941. godine. Za asistenta instituta je 1925. godine imenovan dr. Hinko Lučovnik koji se namjeravao specijalizirati za kriminalistiku, mada je to mjesto asistenta, radi financijskih poteškoća u institutu bilo ukinuto za dvije godine (1927) te je institut u sljedećem razdoblju samo preživljavao (Skaberne, 1961). Profesor Dolenc je na Pravnom fakultetu držao predavanja o subjektivnoj i objektivnoj kriminalistici i slobodno ga možemo nazvati prvim akademskim slovenskim kriminalistom. Jednako kao i u Hrvatskoj, u Sloveniji se kriminalistika počela razvijati na pravnim fakultetima (dosta ranije su se npr. prve vježbe iz kriminalistike na Pravnom fakultetu u Zagrebu počele izvoditi još 1880. godine pod vodstvom profesora Julija Čakanića) i zauzimala je/pokrivala je prije svega tzv. antropološku kriminalistiku (Pavišić, Modly, Veić, 2006). Slovenija nije imala svog Archibalda Reissa koji bi joj prenio svoja znanja iz područja kriminalističke tehnike (forenzike).

Publicistička djelatnost na području kriminalistike postajala je sve bolja, sustavnija od 1950. godine kada je počeo izlaziti i časopis *Kriminalistična služba*, kojeg

je kao povjerljivo ("strogo povjerljivo") stručno glasilo izdavao Državni sekretarijat za unutarnje poslove. Časopis Kriminalistična služba je 1959. godine preimenovan u *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* te izlazi još i danas. Dosta je dugo bio jedini specijalizirani časopis za kriminalistiku i kriminologiju u Sloveniji. Iste godine (1959), u sklopu Državnog sekretarijata za unutarnje poslove, ustrojava se i prvi kriminalističko-tehnički laboratorij (Golja, 2006), a godinu dana kasnije je objavljen prvi slovenski udžbenik kriminalistike dok je 1954. godine na Pravnom fakultetu u Ljubljani osnovan *Inštitut za kriminologijo* (Institut za kriminologiju).

August Munda je 1951. godine objavio prvi slovenski udžbenik iz kriminalistike pod naslovom *Uvod v kriminalistiko*. Napisao ga je kao priručnik za studente Pravnog fakulteta kojeg su također mogli koristiti službenici kriminalističke struke (Munda, 1951:3). Sadržaj knjige bio je podijeljen na opći i posebni dio. Opći dio sadrži poglavlja: uvod u kriminalistiku, kriminalistička taktika i tehnika, a u posebnom dijelu se obrađuje kriminalistička metodika istraživanja određenih vrsta kažnjivih ponašanja. Profesor Munda je svojim udžbenikom postavio temelje za klasičnu strukturu kriminalističkih udžbenika kod nas, koji su sadržavali: uvod u kriminalistiku (pojam, povijest, metode, kriminalističke ustanove i sl.), neke kriminalističko-tehničke (danas bismo kazali "forenzične") metode (daktiloskopija, tragovi krvi, otisci obuće i sl.), kriminalističko-taktičke metode (psihologija ispitivanja, pregled mjesta događaja i sl.) te metodiku istraživanja najčešćih kažnjivih ponašanja. Munda je na Pravnom fakultetu u Ljubljani predavao kazneno procesno pravo i kriminalistiku sve do svog umirovljenja 1956. godine. Zauzima se za to da kriminalistika postane redovni predmet na Pravnom fakultetu (Lučovnik, 1959:17). Također je objavio i tri stručna članka iz područja kriminalistike (Munda, 1944, 1945/46, 1948).

Mundin pedagoški rad na Pravnom fakultetu je 1956. godine nastavio **Hinko Lučovnik**, koji je predavao kriminalistiku do svoje smrti 1960. godine, (Vodopivec, 1960). Lučovnik je bio izabran za asistenta za kazneno pravo i kriminalistiku još 1925. godine, mada je taj svoj rad, sve do svog ponovnog povratka, obavljao svega dvije godine – do 1927. Lučovnika je 1961. godine naslijedio **Janez Pečar**, koji je kriminalistiku predavao sve do 1987. godine kada je predavanja preuzeo autor ovoga rada. Lučovnik i Pečar napisali su nekoliko članaka s područja kriminalistike i većinu svoje istraživačke pozornosti posvetili su kaznenom pravu, odnosno kriminologiji. Pored toga slobodno ih uvrštavamo u pionire slovenske kriminalistike na akademskom području. Lučovnik je objavio zanimljiv znanstveni članak o važnosti psihologije za kriminalističku službu (Lučovnik, 1956), a po našem razmišljanju posebno su važna dva djela Janeza Pečara objavljena u Reviji za kriminalistiko in kriminologijo 1969. i 1973. godine, koji ukazuju na dotada kritično stanje u području kriminalistike u Sloveniji te na potrebu pokretanja istraživačkih radova na tom području (Pečar, 1969, 1973). U prvom članku (*Za hitrejši in smotrnejši razvoj kriminalistike – Za brži i smisleniji razvoj kriminalistike*) Pečar primjećuje kako "stanje kriminalistike kod nas nije zadovoljavajuće i da je njen razvoj prilično spor, ako o njemu uopće možemo govoriti", pa bi iz tog razloga trebalo poduzeti neke nužne mjere: za osposobljavanje znanstvenog kadra i istraživanja na području kriminalistike, za veću izdavačko-nakladničku djelatnost, za odgovarajuće strukovno obrazovanje i učenje kriminalistike na sveučilišnoj razini, za pravodobno prenošenje znanja i iskustva iz inozemstva, za međunarodno sudjelovanje u strukovnoj edukaciji te za osnivanje strukovnog udruženja kriminalista (Pečar, 1969:70).

Također u svom drugom radu (*Raziskovalno delo v kriminalistiki – Istraživački rad u kriminalistici*) autor upozorava na zaostajanje kriminalistike u Sloveniji u odnosu na druge države i poziva nadležna tijela društvenog nadzora da se bolje pobrinu za razvoj kriminalistike i njeno korištenje u praktičnim istragama kažnjivih ponašanja, ako ne u okviru svojih vlastitih državnih institucija, a onda barem u povezanosti/suradnji sa sveučilišnim ustanovama i institutima, (Pečar, 1973).

Unatoč kritikama glede znanstvenog istraživanja i objavljivanja radova iz područja kriminalistike, stanje u praksi kriminalističkog istraživanja međutim nije bilo tako loše. Prilikom pregleda stručne literature utvrdili smo kako su u to vrijeme objavljivali pojedinci, prije svega praktičari s područja kriminalističke tehnike. Među njima posebno je važan prvi rukovoditelj kriminalističko-tehničkog laboratorija **Vlado Vidic** koji je od 1950. do 1960. u Reviji za kriminalistiku in kriminologiju (Kriminalistični službi) objavio čak 21 članak u kojima su obrađivane različite kriminalističko-tehničke teme, od balistike, daktiloskopije, otisaka alata, stopala pa do poligrafa te iz drugih forenzičnih područja (Vidic, 1951, 1960. i dr.). Vidic, koji se 1953. i 1954. godine usavršavao na Institutu za znanstvenu policiju i kriminologiju na Sveučilištu u Laussani, objavio je također 1973. godine prvi specijalizirani udžbenik kriminalističke tehnike *Kriminalistična tehnika* (Vidic, 1973). Udžbenik je bio prije svega internog karaktera i bio je namijenjen obrazovanju i osposobljavanju policijskih službenika i kriminalista, mada su ga koristili i pravnici. Vidic je nakon 1960. godine prestao objavljivati u Reviji za kriminalistiku in kriminologiju gotovo dvadeset godina (do 1980) i više nije bilo moguće pronaći kriminalističkih članaka slovenskih autora. Jedno od rijetkih djela s područja kriminalističke metodike je interni udžbenik kriminalistike **Jože Predaniča**, *Kriminalistična metodika, 1. del*, tiskan 1972. godine (Predanič, 1972). Stručnih i znanstvenih članaka domaćih autora u tom razdoblju nije bilo.

Općenito, u razdoblju od 1950. do 1980. godine najviše je objavljenih radova bilo iz područja kriminalističke tehnike, koji nisu bili toliko rezultat vlastitog istraživanja, već se radilo više o prijenosu tuđeg znanja i vlastitog iskustva iz prakse. To je svakako važno, jer su na taj način slovenskoj stručnoj javnosti pravodobno predstavljena najnovija otkrića i spoznaje kriminalistike iz inozemstva. Pored Vidica, 1972. i 1973. godine na Sveučilištu u Laussani se školovao kasniji dugogodišnji rukovoditelj Centra za kriminalističko-tehnička (forenzična) ispitivanja **Janez Golja** (Golja, 2006). Na taj je način zapadnoeuropska doktrina forenzičke znanosti bila već od početka karakteristika slovenskog nacionalnog forenzičnog laboratorija koji se značajno opremio instrumentalnom tehnologijom pod vodstvom **Cirila Žerjava**, u razdoblju od 1976. do 1982. godine, a forenzični laboratorij se također i kadrovski popunio i osnažio.

Drugi udžbenik kriminalistike napisao je također kriminalist praktičar i voditelj Centra za kriminalističko-tehnička istraživanja, **Ciril Žerjav**. Njegova *Kriminalistika* objavljena je 1983. godine (Žerjav, 1983) i predstavljala je nastavak internog policijskog priručnika *Osnove kriminalistične taktike*, koji je bio objavljen 1969. godine. Drugo izdanje udžbenika *Kriminalistika* Žerjav je uredio u izmijenjenom i dopunjenom obliku, a objavljena je 1994. godine (Žerjav, 1994). U njoj je obradio sva tri dijela kriminalistike: taktiku, tehniku i metodiku. Udžbenik je bio namijenjen prije svega obrazovanju policijskih službenika u tadašnjoj kadetskoj školi, studentima na pravnim fakultetima gdje su se većinom koristili udžbenici autora iz drugih tadašnjih republika bivše Jugoslavije (Vlade

Vodinelica, Tomislava Markovića i Živojina Aleksića), jer primjerenog visokoškolskog udžbenika za kriminalistiku u Sloveniji tada nije bilo.

1.2. Istraživački rad na Institutu za kriminologiju (1976.–1990.)

Na istraživačkom i pedagoškom području bio je učinjen korak naprijed, kada su 1976. godine na *Institutu za kriminologiju pri Pravnom fakultetu u Ljubljani* zaposlili diplomanta Pravnog fakulteta, koji se osposobljavao za istraživački rad na području kriminalistike. Njegovo zapošljavanje financirao je Republički sekretarijat za unutarnje poslove. Zbog toga se, upravo radi truda i nastojanja profesora Pečara, započelo s bolje planiranim i specijaliziranim istraživanjima kriminalistike u Sloveniji. Autor ovoga rada, **Darko Maver**, još se za vrijeme izrade diplomskog rada na Pravnom fakultetu prihvatio, za to vrijeme još uvijek novog područja, *kriminalističke odorologije*, odnosno *korištenja mirisa pri istraživanju kažnjivih ponašanja*. Upozorio je na mogućnost identifikacije počinitelja s pomoću mirisa kojeg ostavlja na žrtvi, mjestu događaja ili na predmetima. Za ovaj rad, koji je bio objavljen u stručnom časopisu Varnost (Maver, 1976), policija je doduše pokazala svoje zanimanje ali se pomaknulo (sve do danas) nije ništa. Mogli smo biti pioniri na tom području, ali su nas pretekli mnogi koji još u to vrijeme o tome uopće nisu ni razmišljali.

Prvo empirijsko istraživanje kriminalističke metodike bilo je provedeno u sklopu mog magistarskog rada na kaznenopravnom poslijediplomskom studiju na Pravnom fakultetu. Empirijsko istraživanje bavilo se krađama u prodavaonicama i bilo je objavljeno u knjizi *Tatvine v samopostrežnih prodajalnah* – Krađe u samoposlužnim prodavaonicama, (Pečar, Maver, Zobec, 1981). Istraživanje je bilo temelj za organizaciju mnogih predavanja i seminara, koje je Institut za kriminologiju provodio za trgovce i prodavače, te je tako neposredno pripomogao boljem i učinkovitijem otkrivanju i istraživanju krađa u prodavaonicama. Kasnije, istraživanja takve vrste više nije bilo.

U okviru doktorskog studija prihvatio sam se opsežnog teorijskog istraživanja o važnosti tzv. kriminalističkog spoznajnog procesa. Kako je u to vrijeme u Sloveniji i srednjoj Europi bilo malo poznato o epistemološkom i psihološkom sadržaju istraživanja kažnjivih ponašanja, usmjerio sam se u proučavanje literature s područja nekadašnjeg Sovjetskog Saveza. Disertaciju pod naslovom: *Prikupljanje i pronalaženje činjenica (o kažnjivom ponašanju i počinitelju) kao kriminalistički spoznajni proces*, koju sam napisao pod mentorstvom profesora Živojina Aleksića na Pravnom fakultetu u Beogradu, bila je jedina, do tada, rezultat takve vrste istraživačkog rada u Sloveniji. Disertacija je objavljena pod naslovom *Kriminalistični spoznavni proces* – Kriminalistički spoznajni proces, (Maver, 1988, 1990). Knjiga je postala obvezni udžbenik za studente Pravnog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani. Radilo se o istraživanju posve novog područja u kriminalistici koje se prostire kako na gnoseološku (epistemološku), spoznajnu, kao i na psihološku, misaonu i intuitivnu sferu/područje kriminalističkog rada. Na temelju disertacije napisano je više članaka o kriminalističkom spoznajnom procesu (Maver, 1985a, 1988a), o ulozi logičkog i stvaralačkog/kreativnog mišljenja (Maver, 1984, 1985), kao i o istražnim situacijama (Maver, 1984a) i slično. Proveo sam također nekoliko rijetkih empirijskih istraživanja u području kriminalistike, među ostalima o pravnim i kriminalističkim gledištima na razgovor s osumnjičenikom (Institut za kriminologiju, 1988) te zajedno sa E. Posegom o "nestalim osobama" (Maver, 1983) i "provalama" (Maver, Posega, 1989).

U tom razdoblju s kriminalističkim istraživanjima počeo se baviti i **Anton Dvoršek**, jednako tako pravnik po izobrazbi, i nekadašnji kriminalist, zaposlen u tadašnjoj Visokoj školi za unutarnje poslove (od 1996. godine Visoka policijsko-sigurnosna škola, a sada Fakultet sigurnosnih znanosti) koji se posvetio, prije svega, problemima otkrivanja i istraživanja gospodarskog kriminaliteta. Tako je u svom magistarskom radu postavio temelje gospodarstvenoj kriminalistici (Dvoršek, 1988). Rezultate istraživanja je također objavio u znanstvenom članku (Dvoršek, 1989). Dvoršek je do 1990. godine objavio nekoliko znanstvenih članaka u domaćim i stranim stručnim časopisima [o ulozi medija u otkrivanju kažnjivih ponašanja i gospodarskog kriminaliteta (1989)], mada je veći dio svojeg istraživačkog rada ostvario u predstojećem razdoblju kada je pripremao (i izradio) svoju doktorsku disertaciju, a i kasnije. Drugih važnijih istraživača iz kriminalistike u tom razdoblju nije bilo. Moj odlazak s Instituta za kriminologiju značio je kraj takvoj vrsti istraživanja na tom Institutu jer nitko više nije bio zaposlen ili osposobljen za istraživanja na području kriminalistike, dok su se drugi suradnici, djelatnici Instituta za kriminologiju preusmjerili na istraživanja u području kriminologije, penologije, viktinologije, kaznenog prava, društvene i socijalne kontrole i sl.

1.3. Razdoblje od 1990. do 2012. godine (Fakultet za sigurnosne znanosti i MUP RS)

Nakon izbora i promjena u rukovodstvu Policije (milicije) i u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Slovenije (prije: Republički sekretarijat za unutarnje poslove), došlo je do reorganizacije obrazovanja u policiji, do veće podrške istraživačkom radu, do veće otvorenosti prema inozemstvu (ne samo na području kriminalističke tehnike već i u drugim segmentima) te do tješnje međunarodne suradnje na području kriminalističkog rada, a zajedno s time i do većih mogućnosti dobivanja stranih znanja i iskustava. S članstvom u Interpolu (1992), Europolu (2001), Srednjoeuropskoj policijskoj akademiji (MEPA), ENFSI-u, s brojnim bilateralnim sporazumima o suradnji na području suprotstavljanja terorizmu, organiziranom kriminalitetu i krijumčarenju opojnih droga, početkom suradnje s FBI i DEA, Secret Serviceom, BKA i drugim uglednim istraživačkim uredima i agencijama, akumuliralo se znanje iz područja kriminalistike. Od velike je važnosti bilo osnivanje **Visoke policijsko-sigurnosne škole (Visoke policijsko-varnostne šole – VPVŠ) u okviru Ministarstva unutarnjih poslova** (i kao pridružena članica Sveučilišta u Ljubljani) 1996. godine i njezin preustroj u **Fakulteta sigurnosnih znanosti (Fakulteta za varnostne vede – FVV) u okviru Sveučilišta u Mariboru** 2003. godine. To je pružilo nove mogućnosti za razvoj kriminalistike i srodnih znanosti na sveučilišnoj razini, s čime se u konačnici ispunilo nastojanje, težnja i prijedlozi profesora Pečara s kraja šezdesetih godina prošloga stoljeća. S druge strane je odlazak iz interne visoke škole u okviru MUP-a (i pridružene članice Sveučilišta) u samostalni fakultet značio prekid intenzivnije suradnje s policijom i njenim obrazovnim sustavom (policijskom akademijom).

1.3.1. Istraživačka i publicistička djelatnost

U okviru djelatnosti u svezi s poslijediplomskim studijem (osobito predavača na VPVŠ, odnosno na FVV) ipak je nastalo nekoliko monografija koje su obrađivale određene pojedinačne kriminalističke teme, ali prije svega s teorijskog gledišta. One su doprinijele novim znanjima i novim pogledima na obrađene teme i bile su važan izvor za pedagošku djelatnost. Tako je **Anton Dvoršek**, koji je prije nekoliko godina bio direktor

Uprave kriminalističke policije, nastavio s proučavanjem i istraživanjem gospodarskog kriminaliteta i na Pravnom fakultetu u Ljubljani je doktorirao na temu: *Kriminalistična strategija omejevanja gospodarske kriminalitete* – Kriminalistička strategija ograničavanja gospodarskog kriminaliteta, (Dvoršek, 2000). S tim radom je otvorio novu granu, područje kriminalistike u Sloveniji i postao je pionir razvoja kriminalističke strategije u Sloveniji. Svoja saznanja je objavio u udžbeniku *Kriminalistična strategija* – Kriminalistička strategija, (Dvoršek, 2001). Na temelju tog rada osnovan je i razvio se novi predmet/kolegij kako na dodiplomskom tako i na diplomskom studiju. Nedugo zatim isti je autor objavio udžbenik *Kriminalistična metodika* – Kriminalistička metodika, (Dvoršek, 2003) koji je, nakon Predaničeve interne knjige, zapravo prvi i do sada jedini udžbenik iz tog područja kriminalistike u Sloveniji.

Dvoršek je u tom razdoblju učinio i nekoliko empirijskih istraživanja u području otkrivanja i razjašnjavanja imovinskih delikata, posebno u svezi s provalama i razbojništvima. Temeljem tih istraživanja nastali su članci u svezi s provalama u stanove i kuće (Dvoršek, 1991), o otkrivanju, razjašnjavanju i sprječavanju razbojništava u Sloveniji, kao i o kriminalističkom radu s oštećenicima (Dvoršek, Meško, Maver, 2007). Pisac je u tom razdoblju svoju pozornost posebno posvetio kriminalističkoj strategiji (Dvoršek, 2001a, 2002), kao i etici istraživanja (Dvoršek, 2000a). Ustrojio je predmet na poslijediplomskom studiju FVV-a: *Kriminalistička strategija ograničavanja kriminaliteta*, te kasnije i kolegij *Kriminalistička obavještajna djelatnost*. Upravo se tom području u zadnje vrijeme posvećuje najviše istraživačke pozornosti. Njegova najnovija monografija *Strategija u kriminalistici: izbrana dela* – Strategija u kriminalistici: odabrani radovi, (Dvoršek, 2012) sadrži brojne objavljene radove o toj aktualnoj tematici.

Na Fakultetu sigurnosnih znanosti pri Sveučilištu u Mariboru, na području kriminalistike, kao istraživač radi i djeluje **Bojan Dobovšek**, koji je u svom magistarskom radu obradio pitanja organiziranog kriminaliteta (Dobovšek, 1997), a u doktorskoj disertaciji bavio se korupcijom u javnoj upravi (Dobovšek, 2003). Mada se u oba istraživanja ne radi o tipičnim kriminalističkim temama (zapravo su one više kriminološke), autor je međutim u njima posvetio određen prostor i kriminalističkom sadržaju. U nekoliko znanstvenih članaka bavio se aktualnim pitanjima kriminalistike (npr. Petrović, Dobovšek, 2006; Dvoršek, Dobovšek, 1996; Dobovšek, Meško, 2005), a u drugima, pretežito kriminološkim, dodao je kriminalističke sadržaje (npr. Dobovšek, 2008; Meško, Mitar, Dobovšek, 2008). Kao dugogodišnji predavač kriminalistike nesumnjivo je jedan od stvaratelja slovenske kriminalistike. Posebno aktivno, u nekoliko zadnjih godina, svoje radove objavljuje i u inozemnim publikacijama te na taj način širi ugled slovenske kriminalistike. Obrađivao je teme u svezi s organiziranim kriminalitetom (Dobovšek, Aby, 2011), korupcijom (Dobovšek, Škrbec, 2012), kriminalitetom u svezi s umjetninama (Dobovšek, Charney, Škrbec, 2010, Dobovšek, Slak, 2011), trgovinom ljudima (Dobovšek, 2012) i dr. S obzirom na opsežnu bibliografiju dr. Dobovšek zasigurno je jedan od najbolje poznatih slovenskih kriminalista u inozemstvu.

S istraživanjem psihološkog sadržaja u kriminalističkim istraživanjima, posebno s psihološkim istraživanjima obmanjivanja, bavila se **Polona Selič**. Kao doktorica psiholoških znanosti i kriminalistike najviše je pozornosti posvetila poligrafskom ispitivanju i zajedno s **Andrejom Juratovcem** postavila je temelj slovenske poligrafske škole (npr. Selič, Juratovec,

2002). Temeljem školovanja i praktičnog iskustva napisala je nekoliko preglednih članaka u kojima su obrađene različite metode poligrafskog ispitivanja te najnovije spoznaje s tog područja u svijetu (Selič, 2001, 2003, 2005, i dr.). Seličeva je također pisala i o taktici razgovora s počiniteljem kažnjivog ponašanja u dvoje (Selič, 1999), o ispitivanju osumnjičenika za teža kaznena djela (Selič, 2000) kao i o neverbalnoj komunikaciji (Selič, 2007). Po odlasku iz policije i FVV-a svoju znanstvenu djelatnost usmjerila je na druga područja (posebno na socijalnu medicinu), ali ne više i kriminalistici. Tako su propali planovi za osnivanje odjela za potporu policijskim kriminalističkim istraživanjima, koji je, pored početnog rada na slovenskoj poligrafskoj školi, u okviru kriminalističke policije, trebao biti ishodišna točka za poboljšavanje istraživanja kažnjivih ponašanja.

S područjem kriminalistike i forenzične psihologije na FVV-u bave se **Peter Umek** i **Igor Areh**. Areh je svoju istraživačku pozornost usmjerio posebno na problematiku svjedočenja očevidaca kažnjivog ponašanja, što je prvo obradio u svom magistarskom radu pod naslovom *Veljavnost pričevanja – Valjanost svjedočenja*, (Areh, 2003), a potom u doktorskoj disertaciji pod naslovom *Vpliv osebnostnih značilnosti na verodostojnost pričanja – Utjecaj osobnih čimbenika na vjerodostojnost svjedočenja*, (Areh, 2007). Radi se o rijetkim empirijskim istraživanjima u području kriminalistike (kriminalističke psihologije) na temelju kojih je autor objavio nekoliko znanstvenih članaka (Areh, 2004, 2008). Također, s istom temom bavio se i Umek u devedesetim godinama prošlog stoljeća (Umek, 1993, 1995) i kasnije je objavio nekoliko članaka zajedno s Arehom (Areh, Umek, 2004, 2007). U posljednje vrijeme Areh je objavio nekoliko članaka o prepoznavanju osoba, prije svega u odnosu na razlike među spolovima (Areh, 2010, 2011), kao i udžbenik *Psihologija za varnostno področje – Psihologija za sigurnosna područja*, (2012). Umek je među ostalim proučavao i forenzičnu lingvistiku u kriminalističkim istraživanjima (Umek, Čarman, 2011).

Jedino veće empirijsko istraživanje na Institutu za kriminologiju u tom razdoblju učinili su u okviru Ciljanih istraživačkih programa (CRP). Jager i suradnici su zapravo proveli analizu statističkih podataka za sva kaznena djela u razdoblju od 2000. do 2002. godine, a u svezi s njima i analizu kaznenih spisa na izabranom uzorku (Jager, Gorkič, Mozetič i dr. 2006). Istraživanje *Analiza učinkovitosti policijskog istraživanja kaznenih djela s poštivanjem razvoja kriminalističke struke te standarda dokazivanja u kaznenom postupku* jedno je od rijetkih domaćih istraživanja o uspješnosti kriminalističkog istraživanja. U tom istraživanju sudjelovao je i autor ovoga rada, koji se nakon odlaska iz Instituta za kriminologiju 1990. godine nije više bavio empirijskim istraživanjima u kriminalistici. Nakon rukovođenja kriminalističkom policijom (direktor Uprave kriminalističke službe MUP-a RS bio sam od 1990. do 1993.) gdje sam se upoznao s praksom, sudjelovanjem u međunarodnom policijskom radu i vođenjem VPVŠ (od 1998. do 2001. godine dekan); usmjerio sam se prije svega na pedagoški rad u području kriminalistike. Tako sam u tom razdoblju objavio nekoliko znanstvenih članaka o tipičnim obrambenim strategijama i strategijama istraživanja (Maver, 2000), o etici u kriminalističkom istraživanju (Maver, 2000a), o operativnoj kriminalističkoj analizi (Maver, Selič, 2001), o prijeverama kao taktici kriminalnog rada (Maver, 2008), o istraživanju nerazjašnjenih ubojstava (Maver, 2012), a prije svega sam objavio dva sveučilišna udžbenika, svakako *Kriminalistiku* (Maver, 1997), te zajedno sa suradnicima dosad najopsežniji udžbenik kriminalistike u Sloveniji: *Kriminalistika: uvod, taktika, tehnika* (Maver i sur., 2004).

Na području forenzičnih znanosti, odnosno kriminalističke tehnike, posebno je istraživački bila aktivna **Katja Drobnič**. Bavila se biološkim tragovima, posebno tragovima krvi i DNK identifikacijom. Pored brojnih članaka iz područja DNK, koje je objavila kako u domaćim tako i u stranim znanstvenim časopisima i publikacijama, za našu svrhu važni su posebno oni koji se neposredno nadovezuju na kriminalistička istraživanja. Među njima su posebno članci o identifikaciji osoba i o tragovima za DNK-analizu (Drobnič, 1999, 2001, 2001a, 2002, 2003) te o tragovima krvi (Drobnič, 2002a, Drobnič, Oblak, Žbogar, 2010) kao i o novim mogućnostima primjene DNK za utvrđivanje vanjskog izgleda osoba (Kastelic, Drobnič, 2012).

Pored nje, neka empirijska istraživanja učinili su i suradnici Nacionalnog forenzičnog laboratorija GPU MNZ. O različitim metodama izazivanja tragova otisaka prstiju (npr. na ljudskoj koži, na voću i sl.) pisao je **Matej Trapečar** (Trapečar, Balažic, Drobnič, 2007; Trapečar, Balažic, 2007; Trapečar, Kern Vinkovič, 2008) te je pokušao povezati istraživanja tragova otisaka prstiju s DNK-analizom. Radi se o zanimljivom istraživanju ali ono traži veće i detaljnije potvrde (validaciju). Na području forenzične kemije znanstvena istraživanja je objavila **Sonja Klemenc**, koja je doktorirala na temu forenzičnih ispitivanja heroina (Klemenc, 2003) kao i njezine kolege (Budič, Klemenc, 2000; Gostič, Klemenc, Štefane, 2009).

Veliki broj stručnih članaka s područja forenzike, posebno s područja balistike, napisao je dugogodišnji rukovoditelj Centra za forenzična ispitivanja, **Janez Golja**. Jednako kao i njegov kolega Vlado Vidic u ranijem razdoblju, Golja je prikupljao novosti s područja forenzičnih znanosti u svijetu i brinuo se za njihovu primjenu u radu forenzicara u Sloveniji. Pisao je izvješća i ocjene o radu Centra za forenzična ispitivanja, obavljao je sudska vještačenja i bavio se pedagoškim radom, a posebno je vodio brigu o međunarodnoj suradnji. Bio je jedan od članova osnivača ENFSI-a (Europsko udruženje forenzičnih laboratorija) te je inicirao i poticao uključivanje i u ASCLD-e (Američko udruženje forenzičnih laboratorija). Nažalost njegovi prijedlozi za većim i širim istraživačkim radom u Centru za forenzična ispitivanja nisu poslušani, pa se iz tog razloga u toj instituciji nisu nikada šire i sustavnije bavili istraživačkom djelatnošću. U zadnje vrijeme je nekoliko članaka s područja kriminalističke tehnike objavio **Andrej Gerjevič** koji se po položenom specijalističkom studiju počeo baviti pedagoškim radom na području kriminalističke tehnike (npr. Gerjevič, 2006).

Među mladim istraživačima na FVV-u posebno se ističe **dr. Danijela Frangež** koja je svoju disertaciju, pod naslovom *Kriminalistički sadržaji otkrivanja i dokazivanja spolnih zlouporaba djece*, namijenila empirijskom proučavanju kaznenih spisa o spolnim zlouporabama djece (2012) i u svezi s time objavila je veći broj radova (Frangež, Dvoršek, 2012; Frangež, Dvoršek, 2012). Jedna je od nositelja budućeg razvoja kriminalistike na FVV-u. Također je potrebno spomenuti i **dr. Igora Lambergera** bivšeg kriminalista i rukovoditelja odjela za gospodarski kriminalitet pri Upravi kriminalističke policije GPU koji je u proteklom razdoblju doktorirao na temu o zlouporabi kreditnih kartica i koji je o toj temi objavio znanstveni članak (Lamberger, Dobovšek, Slak, 2012).

1.3.2. Pedagoška djelatnost

S obzirom na relativno skromnu istraživačku djelatnost u području kriminalistike, zanimljivo je kako se stanje na pedagoško-obrazovnom području poprilično popravilo, a prije svega na visokoškolskoj, odnosno sveučilišnoj razini. Broj planiranih i izvedenih

nastavnih sati iz predmeta kriminalistike, kriminalističke tehnike, forenzičnih znanosti, kriminalističke metodike, kriminalističke psihologije i slično, zadnjih je godina značajno porastao. To osobito vrijedi za nastavne planove i programe na Fakultetu sigurnosnih znanosti gdje je trenutačno na svim studijskim programima (visokoškolskom, sveučilišnom, dodiplomskom i poslijediplomskom studiju) planirano 1 325 nastavnih sati kriminalistike.

Podrobniji raspored predmeta s nastavnim satima prikazan je u tablici 1.

STUDIJSKI PROGRAM	PREDMET/KOLEGIJ	NASTAVNI SATI
visokoškolski program	kriminalističko istraživanje	120
	forenzična psihologija	60
	organizirani kriminalitet	60
	gospodarski kriminalitet	60
sveučilišni program	kriminalistika	90
	kriminalistička strategija	75
	metodologija istraživanja pojedinih vrsta kriminaliteta	75
	osnove forenzičnih znanosti	75
	istražna i sudska psihologija	75
magistarski studij	profiliranje u kriminalističkom istraživanju	75
	forenzične znanosti	75
	otkrivanje odabranih oblika transnacionalnog kriminaliteta	75
	kriminalistička obavještajna djelatnost	75
	kriminalistički spoznajni proces	110
	kriminalistička strategija ograničavanja kriminaliteta	110
	računalna forenzika	75
doktorski studij	suvremeni trendovi u području strategije kriminalističkog istraživanja	20
	kriminalistički pogledi suprotstavljanja suvremenim oblicima kriminaliteta	20
UKUPNO NASTAVNIH SATI		1 325

Tablica 1: Predmeti/kolegiji i nastavni sati kriminalistike na Fakultetu sigurnosnih znanosti u 2009/2010. školskoj godini

Kako drugi fakulteti još uvijek nisu naklonjeni kriminalistici (na Pravnom fakultetu u Ljubljani kriminalistika je bila jednosemestralni predmet sa 30 sati nastave, koju su u novom Bolonjskom procesu uvrstili u izborne predmete ali su joj povećali broj nastavnih sati na 45; na Pravnom fakultetu u Mariboru kriminalistika je bila također samostalni predmet s 45 nastavnih sati ali su je u novom programu svrstali kao nepravni predmet i ukinuli; na Europskom pravnom fakultetu u Novoj Gorici kriminalistika je izborni predmet) ipak je veliki broj nastavnih sati iznenađujuć, posebno ako se uzme u obzir skromna publicistička i istraživačka djelatnost na tim ustanovama. No postavljamo si pitanje: "Od kuda toliko znanje za predavanje?" Mišljenja smo da ono dolazi iz inozemstva i na temelju vlastitog iskustva predavača, kojih ipak nema puno. Naročito je zabrinjavajuće stanje na pravnim fakultetima gdje je po novim programima kriminalistika većinom izborni predmet, ili je uopće nema. Budući suci, tužitelji i odvjetnici tako ostaju bez osnovnog znanja za svoj rad. (Trebali li nam novi Hans Gross kako bi se stanje promijenilo?)

Unatoč relativno dobrom stanju glede predavanja kriminalističkih predmeta na Fakultetu sigurnosnih znanosti, ono će se također u kratkom vremenu promijeniti i pogoršati. Naime, najavljuje se "stezanje" programa s područja kriminalistike i smanjivanje broja nastavnih sati. U prijedlogu novog programa za akreditaciju studijskih nastavnih programa predviđeno je znatno smanjivanje predmeta i broja nastavnih sati – sve radi gospodarske i financijske krize te štednje. Šteta koja će na taj način nastati glede razvoja pojedinih područja ili oblikovanja novih bit će velika i teško nadoknativa. S ukidanjem pojedinih predmeta se zapravo, u pravilu, završava njihov razvoj. U novom se programu ukidaju ili se spajaju raniji samostalni predmeti kao što su: kriminalistički spoznajni proces, kriminalistička obavještajna djelatnost, osnove forenzične znanosti. Jednako tako se smanjuje i broj nastavnih sati za kriminalističke (kao i za druge) predmete. To znači također i smanjivanje broja redovno zaposlenih predavača i vanjskih suradnika.

Trend primanja sve većeg broja nastavnika za kriminalističke predmete, što je od samo jednog docenta u razdoblju do 1991. godine naraslo na više od deset, također će se zaustaviti. Trenutačno stanje na FVV-u (sa studenim 2012. godine) jest sljedeće: **redovni profesori:** dr. Darko Maver (kriminalistika), dr. Peter Umek (kriminalistička psihologija) i dr. Katja Drobnič (kriminalistika); **izvanredni profesori:** dr. Anton Dvoršek (kriminalistika) i dr. Bojan Dobovšek (kriminalistika); **docenti:** dr. Polona Selič (kriminalistika) i dr. Igor Areh (forenzična psihologija); **viši predavači:** spec. Andrej Gerjevič (kriminalistička tehnika), dr. Igor Lamberger (gospodarski kriminalitet); **predavači:** Janez Golja (kriminalistička tehnika), Jakob Demšar (gospodarski kriminalitet); te **asistenti:** Saša Vučko (kriminalistika) i dr. Danijela Frangež (posebni oblici kriminaliteta). Područja primanja možda nisu najbolje usklađena, mada ukazuju na usredotočenost zanimanja svakog pojedinog nastavnika. Pri tome treba upozoriti kako je samo pet nastavnika od nabrojanih još uvijek redovno zaposleni na Fakultetu sigurnosnih znanosti (Maver, Dobovšek, Umek, Areh i Frangež). Uskoro će se umiroviti još dva redovna profesora s područja kriminalistike i kriminalističke psihologije tako da će se kadrovska struktura još više smanjiti. Pri tome je potrebno napomenuti da je primanje novih docenata, izvanrednih i redovnih profesora sve teže, kriteriji na sveučilištima se postrožuju, a nova zapošljavanja na fakultetima skoro pa su nemoguća.

2. DISKUSIJA

2.1. Općenito o istraživanjima i izdavačkoj djelatnosti na području kriminalistike

Iz dosadašnjeg prikaza vidljivo je kako je izdavačka djelatnost na području kriminalistike bila dinamična, posebno u razdoblju između 1950. i 1960. godine, nakon čega je nastupilo dugo zatišje. Istraživački rad glede kriminalistike oživio je u osamdesetim godinama prošlog stoljeća, kada su na Institutu za kriminologiju zaposlili i osposobljavali posebnog istraživača za to područje. Iako je njegov istraživački rad financirao tadašnji Republički sekretarijat za unutarnje poslove, koji je na taj način pokazao određeno zanimanje za razvoj kriminalistike na sveučilišnoj razini, stvarnih interesa za uključivanje istraživačkih spoznaja u istražnu praksu nije bilo. Odlaskom tog istraživača s Instituta 1990. godine potpuno je prestala aktivnost Instituta na području istraživanja kriminalistike, što se također odrazilo u tome da istraživanja iz kriminalistike nije više bilo! U tom vremenu se slovenska kriminalistika razvijala prije svega pod utjecajem profesora

Vladimira Vodinečića i nekih ruskih autora, koji su davali inače bolji teorijski značaj. Istodobno se onemogućavalo ostvarivanje i otvaranje novih, zanimljivih tema, o kojima zapadna kriminalistika nije raspravljala. Pored toga, pristup ruskim literaturnim izvorima bio je težak i ograničen (radilo se o teško dostupnoj literaturi, a ograničenja su bila i zbog nepoznavanja jezika i pisma), pa smo unatoč tome imali nesumnjivu prednost.

Od 1990. godine, još uvijek skromnu istraživačku djelatnost iz kriminalistike, preuzela je tadašnja Visoka policijsko-sigurnosna škola koja se kasnije preoblikovala/preustrojila u Fakultet sigurnosnih znanosti (FVV) Sveučilišta u Mariboru. I tu je istraživački rad nekih njenih nastavnih djelatnika bio u svezi prije svega s dodiplomskim i doktorskim studijem na drugim fakultetima (pogotovo na pravnim fakultetima i fakultetima za društvene znanosti). Istraživačkog rada izvan tog akademskog studijskog nastojanja i truda je bilo malo. S druge strane prave potpore korisnika (ponajprije policije) nije više bilo, prije svega radi različitih osobnih neslaganja i drugih suprotstavljanja unutar rukovodstva policije i Fakulteta te zbog sve veće zatvorenosti policije i nepovjerenja prema empirijskim istraživanjima "izvana". Istraživanje kriminalistike mora se temeljiti na proučavanju praktičnih postupaka i na empirijskim identifikacijama/utvrđenjima problema u praksi te u traženju najboljih rješenja, što je već samo po sebi težak zadatak (neposredno praćenje istražnih postupaka, promatranje i utvrđivanje, kako se provode odluke i razmišljanja kriminalista, mjerenje učinkovitosti istražnih postupaka i sl.). Nepripremljenost za sudjelovanje u takvim istraživanjima dodatno ih otežava. To nije iznenađujuće jer se istraživačka pozornost pojedinih istraživača usmjerila prema lakšim i dostupnijim proučavanjima/istraživanjima kriminoloških i drugih sigurnosnih pojava. Iz tog razloga sve je više slabila uloga i značaj kriminalistike na sveučilišnoj razini. To pokazuju podaci o broju istraživanja i objavljenim člancima s područja kriminalistike te njihova usporedba s područjem kriminologije i sigurnosnih znanosti u cjelini (pogledaj tablicu 2), kao i o statusu kriminalistike kao znanosti i sveučilišnog predmeta općenito.

Tko	Ukupna istraživanja	Kriminologija	Kriminalistika
Institut za kriminologiju (1954.–2009.)	160	90	4 (+2)*
Fakultet za sigurnosne znanosti 1996.–2001. (VPVŠ)	40	6	2
2001.–2005. (FVV)	50	11	1
2006.–2009.	5 (31)	5	0 (+6)*
Ukupno (1954.–2009.)	225 (286)	112	7 (15)* = 3%

* radi se o istraživanjima internog značaja (unutarnja istraživanja)

Tablica 2: Usporedba broja istraživanja s područja sigurnosti, kriminologije i kriminalistike u Sloveniji (Izvor: Institut za kriminologiju pri Pravnom fakultetu u Ljubljani. Istraživanje, Meško, 2002, 2006)

Od svih evidentiranih istraživanja, njih oko 3% bilo je namijenjeno kriminalistici. Ipak je bilo i nešto manje internih istraživanja, koja nisu bila posebno financirana,

mada to u biti ne mijenja utvrđeno stanje. Očito je kako je bilo osjetno više istraživanja iz područja kriminologije, policijskih znanosti, penologije i sličnog, negoli iz područja kriminalistike, koja je očito na istraživačkom području zapostavljena, kao što je bilo vidljivo i iz dosadašnjeg prikaza.

Slično je stanje i s objavljivanjem članaka u znanstvenim časopisima, revijama ili zbornicima. Uvažavali smo prije svega Revija za kriminalistiku in kriminologiju, revije Varstvoslovje, Varnost, Policiju i Zbornik znanstvenih rasprava VŠNZ, koji su također objavljivali kriminalističke članke (tablica 3). Obuhvatili smo cjelokupno razdoblje izlaza tih časopisa i revija, a članke smo podijelili na njihov ukupno objavljen broj i na one iz područja kriminalistike. Daljnja klasifikacija i raščlanjivanje članaka na druga posebna znanstvena područja za potrebe ovoga rada nije od većeg značaja ili važnosti. Iako broj radova iz kriminalistike na prvi pogled izgleda značajan, još uvijek oni čine tek oko 12% od ukupno svih objavljenih radova.

ČASOPIS	UKUPNO	KRIMINALISTIKA	
		aps.	relat. %
Revija za kriminalistiku in kriminologiju (1950.–2009.)	960	135	14%
Varstvoslovje (1999.–2009.)	298	31	7%
Zbornik znanstvenih rasprava VŠNZ (1991.–1996.)	117	7	6%
Varnost (1981.–1992.)	296	36	12%
Policija (1993.–1995.)	37	5	13%
UKUPNO	1 708	204	12%

Tablica 3: Objavljeni članci u stručnim i znanstvenim časopisima

Nešto više od 200 objavljenih znanstvenih i stručnih članaka s područja kriminalistike i nije nešto puno, jer je to otprilike 12% od svih objavljenih članaka u razdoblju koje obuhvaća gotovo 60 godina. U COBISS-u smo također pregledali veliki broj stručnih i znanstvenih članaka koje su objavili pojedini autori istraživači. Budući da je ponekad bilo vrlo teško razvrstati, klasificirati određeni rad u pripadajuće područje znanosti jer su se pojedini radovi odnosili na više različitih područja (npr. prije svega na kriminalistiku, kriminologiju, policijske znanosti i sl.), a i razvrstavanje između stručnih i znanstvenih članaka nije potpuno precizno i dosljedno jer su se članci više puta ponavljali u različitim varijantama (kao publikacija, na temelju kongresnog materijala, isti članak objavljen u različitim časopisima, zaključci članaka i sl.) i jer bi ta točna procjena ocjene pojedinih autora možda bila previše subjektivna, napustili smo točan pregled broja članaka i njihovih autora. Iz pregleda istraživačke i stručne djelatnosti s područja kriminalistike u Sloveniji je međutim vidljivo da se s njom bavio manji broj istraživača koji su si izabrali neku središnju temu te su je razvijali ponajprije u okviru svojeg dodiplomskog studija.

Vrlo rijetko su prihvaćali i odlazili na empirijsko područje kako bi svoje teorijske rezultate također praktično provjerili. Većina autora dolazi s Fakulteta sigurnosnih znanosti (FVV) i većinom su bili ili pravnici, psiholozi ili iz područja sigurnosti. Nekolicina njih bili su djelatnici Nacionalnog forenzičnog laboratorija GPU MNZ koji imaju prirodoslovno ili tehničko sveučilišno obrazovanje.

Za ovu temu treba napomenuti kako je važno također prevođenje i objavljivanje stranih znanstvenih publikacija, časopisa i revija jer su na taj način dostupniji studentima i drugim korisnicima. Tako su npr. djelatnici FVV-a preveli i objavili priručnik za policijske analitičare američkih autora Clarka i Ecka (Clark, Eck, 2008).

2.2. Uspjesi, problemi i planovi za budućnost

Pored toga, međutim, možemo slobodno konstatirati kako su Slovenci na pojedinim područjima kriminalistike bili poprilično inovativni, mada je odjek znanja i objavljenih članaka u inozemstvu bio relativno skroman. Pisali smo o nekim pitanjima kriminalističkog istraživanja koja su u inozemstvu (posebno na Zapadu) prihvatili tek u najnovije vrijeme. Kada smo se npr. (Maver) još u osamdesetim godinama prošloga stoljeća bavili problematikom kriminalističkog mišljenja, primjenom logike u istragama, ulozi intuicije i kreativnog mišljenja pri rješavanju kriminalističkih problema i kriminalističkim spoznajnim procesom i sl., ta se pitanja u anglosaksonskoj literaturi postavljaju tek u posljednje vrijeme (pogledaj npr. Rossmo, 2009). Pri tome je potrebno reći kako je o tim pitanjima prije pisala nekolicina njemačkih i švicarskih kriminalista, npr. Hans Walder, William Pfister, Reiner Magulski, ali i prije svega većina autora iz bivšeg Sovjetskog Saveza. Ipak, to ne umanjuje značaj spomenutih slovenskih znanstvenih radova.

Slično smo (Dvoršek) "probijali led" ("oralni polje") na području kriminalističke strategije i pri tome smo bili inspirirani, imali smo uzor, posebno u njemačkim kriminalistima. Dvoršek je također pisao (i piše) o temama s kojima se anglosaksonska literatura manje bavi: npr. o strategijama Sun Cuja o borbi s gospodarskim i drugim kriminalitetom, o povezanosti između kriminalističke strategije i politike suzbijanja kriminaliteta, o kriminalističkoj obavještajnoj djelatnosti i sl.

Iako su iz područja kriminalistike slovenski autori u inozemnim znanstvenim časopisima objavljivali malo, ipak ne bi trebalo zanemariti neke članke koji su objavljeni u uglednom njemačkom časopisu *Kriminalistik* (Dvoršek, Meško, Bučar-Ručman, 2005; Dvoršek, Maver, Meško, 2007; Trapečar, Balažic, Drobnič, 2007; Frangež, Dvoršek, 2012) te u publikacijama s međunarodnih kriminalističkih kongresa (Maver, 1997; Dobovšek, Meško, Umek, 2000; Maver, 2001a i dr.) i savjetovanja (npr. konferencija NA FBI u Ljubljani; Maver, 2003; Drobnič, 2003).

Veliki problem ostaju empirijska istraživanja, kojih gotovo da i nema. Glede toga, stanje u posljednjih nekoliko desetljeća nije se promijenilo. Nema primjereno motiviranih istraživača, a jednako tako ni potpore, ni interesa, sa strane korisnika. Empirijska istraživanja zahtijevaju puno rada i strpljenja, a također mogu potaknuti i otpor kod "istraživača". Istraživanja te vrste važna su za poboljšavanje praktičnog rada kod otkrivanja, razjašnjavanja i dokazivanja kažnjivih ponašanja te u otklanjanju nepravilnosti i pogrešaka. Tako nije iznenađujuće da se pozornost istraživača u inozemstvu (posebno

u Velikoj Britaniji i SAD-u) usmjerava prije svega u područje pogrešaka/nepравilnosti kod istraživanja i suđenja (pogledaj npr. Rossmo, 2009) i učinkovitog kriminalističkog istraživanja (npr. Newburn, Williamson, Wright, 2007). Kod nas takvih istraživanja nema ili su vrlo rijetka. Većinom se zadovoljavamo s *ad hoc* prikupljenim znanjem i njihovim posredovanjem stručnoj javnosti na savjetovanjima ili seminarima ili s objavljivanjem stručnih članaka. To je također korisno, ali nije dovoljno.

Trenutačno se provode dva istraživanja koja pripadaju kriminalističkom području. **Damijan Potparič** priprema doktorsku disertaciju s područja kriminalističke obavještajne djelatnosti i objavio je također nekoliko članaka na tu temu (Potparič, Dvoršek, 2010; Potparič, Dvoršek, 2012). **Saša Kuhar** piše disertaciju o kriminalitetu u svezi s umjetni-nama. Novi dogovor s Ministarstvom unutarnjih poslove Republike Slovenije zasigurno obećava također veće mogućnosti za empirijska istraživanja na području kriminalistike. Jednako tako veća će biti mogućnost i za empirijska istraživanja pretkaznenog i kaznenog postupka. Tu bi ponajprije trebalo provesti analiziranje neuspjelih optužnica i utvrđivanje mogućih sudskih pogrešaka i propusta.

Nema sumnje kako je kriminalistika kao znanost i praktična spoznaja u određenoj krizi – kako kod nas tako i u inozemstvu. Sve više naime gubi svoju samostalnost i uranja u kriminologiju, policijske ili sigurnosne znanosti (*criminal justice*). To pokazuje i činjenica kako se po novim prijavnim mjerilima Sveučilišta u Mariboru ukida područje kriminalistike i budući nastavnici za područje kriminalistike i forenzike morat će se prijavljivati za prijam u područje "kriminologija"! Sve manje je mogućnosti kako bi studenti mogli dipomirati, magistrirati i doktorirati iz kriminalistike. Pri istraživanjima kriminalistika je tako uvrštena u područje "kriminologije i socijalnog rada", a kriminaliste vrlo često uvrstavaju među kriminologe (npr. Meško, Tičar, 2008:288, 289). U isto vrijeme dolazi do sve većeg razdora između antropološke kriminalistike (taktika, metodika) i kriminalističke tehnike, koja se kao forenzika sve više i bolje profilira kao samostalna znanost. To je s jedne strane razumljivo jer se radi o području prirodoslovnih i tehničkih znanosti koje su doživjele izvanredan napredak. Iz tog razloga nestručnjaci vrlo teško prate i poznaju najnovije pojedinosti iz kemije, bioloških i fizikalnih istraživanja koja se koriste/rabe u forenzičnim laboratorijima, kao što je to bilo moguće u vrijeme dr. Hansa Grossa. Kriminalisti, tužioc, odvjetnici i suci ne mogu, nisu u stanju više sami savladavati opsežne i velike znanstvene probleme, pa ih zato prepuštaju stručnjacima, a sami se usredotočuju na njihovu praktičnu upotrebljivost (npr. kod pregleda mjesta događaja). Istražitelji trebaju znati o kriminalističkoj tehnici toliko koliko je potrebno za praktično istraživanje, otkrivanje i osiguravanje tragova na kraju postupanja, da budu potpuno učinkoviti i uspješni u svom radu, a da laboratorijski rad i posao vještaka prepuste forenzičnim stručnjacima. Prije svega potrebno je poznavati postupke, metode i standarde za traženje i osiguravanje tragova i na taj način izbjegavati pogreške i optužbe od strane obrane. Sve više dolazi do izražaja važno značenje i načelo očuvanja integriteta materijalnog dokaza, odnosno tzv. *chain of custody*. Nejasna je također granica, odnosno razlika između kriminalistike i kriminalističke psihologije jer se međusobno uvelike udvostučuju (dupliciraju) ili preklapaju (npr. ispitivanje, prikupljanje obavijesti, poligraf, hipnoza, neverbalna komunikacija, laganje i varanje i sl.) i još bismo mogli nabrajati... Svakako će trebati novi zamah i napor

za utvrđivanje statusa kriminalistike kao znanosti i njeno što točnije razgraničenje sa srodnim znanostima. Za istraživače također ima dovoljno posla.

5. ZAKLJUČAK

Na uvodno postavljene hipoteze možemo odgovoriti na sljedeći način:

– Unatoč na prvi pogled opsežnoj literaturi, stanje na području kriminalistike u Sloveniji je sve drugo osim dobro. Istraživanja je bilo vrlo malo, a prije svega bila su rijetka empirijska istraživanja koja bi pokazala odnose u praksi i dala neposredna korisna saznanja za poboljšavanje učinkovitosti istraživanja kažnjivih ponašanja. Jednako tako je i broj objavljenih radova bitno manji nego što je to u području kriminologije ili srodnih znanosti. Unatoč većem broju nastavnih predmeta i sati predavanja na Fakultetu sigurnosnih znanosti (FVV), planskog razvoja i strategije kriminalistike gotovo da i nema. Sve je prepušteno nekim pojedincima koji se s više ili manje entuzijazma bave svojim područjima kriminalističke znanosti.

– S istraživanjem, izdavaštvom i obrazovnim aktivnostima bavili su se pretežno pojedinci u okviru svoga preddiplomskog studija i neki praktičari, prije svega s područja kriminalističke tehnike (forenzike). Na taj način je dolazilo do povezivanja teorije i prakse, mada u premaloj mjeri kako bismo mogli govoriti o učinkovitom prenošenju znanja. Sustavni istraživački rad prešao je na Institut za kriminologiju u vrijeme kada je tamo bio zaposlen redovni istraživač za to područje. S njegovim odlaskom iz Instituta prestala su istraživanja iz područja kriminalistike koja su prepuštena Fakultetu sigurnosnih znanosti. Tu su se pobrinuli za uvođenje i razvijanje pojedinih kriminalističkih programa, a manje za planski istraživački rad. Međutim, zapošljavanje novih istraživača upravo za područje kriminalistike i bolji naklonjeniji odnos novog rukovodstva u Policiji i Ministarstvu unutarnjih poslova, utječe na vjerovanje, daje nadu kako će se stanje vjerojatno poboljšati.

– Istraživački rad na području kriminalistike ima svojih posebnosti, koje otežavaju ponajviše empirijska istraživanja. Posredno utvrđivanje praktičnih problema je naime nepouzdana i nedovoljno objektivna. Mogućnosti za neposredno proučavanje rada istražitelja i njihovih rezultata ograničene su zbog same prirode kriminalističkog rada i metodoloških problema. Također se osjeća nepovjerenje i otpor istražitelja samih i njihovih institucija prema istraživanjima "izvana". S jedne strane, sa strane korisnika, nema pravog interesa i zanimanja, a sa strane istraživača nema prijedloga koji će potaknuti na suradnju moguće korisnike. Začarani krug je tako spojen.

Što možemo očekivati u budućnosti? Hoćemo li moći za nekoliko godina izvijestiti o uspješnom prodoru kriminalistike i kriminalističkog znanja u Sloveniji, ili će se ponoviti pesimistične ocjene iz prošlosti? Može li kriminalistika zauzeti čvrsto mjesto u sveučilišnim studijskim programima koje joj pripada ili će izgubiti i to mjesto koje sada ima? Hoće li biti više zanimanja za nove istraživačke projekte i razvijanja novog znanja ili će želja za spoznajom novoga biti potisnuta u drugi red. Hoćemo li imati više visokoškolskih i sveučilišnih nastavnika ili ćemo izgubiti i te koje još uvijek imamo?

To su samo neka pitanja na koja moraju odgovoriti rukovoditelji kako u Ministarstvu unutarnjih poslova i Policiji, kao i u nekim drugim represivnim tijelima, tako i u akademskim institucijama (Fakultet sigurnosnih znanosti, pravni fakulteti). Ako će biti

dovoljno potpore te financijskih i drugih sredstava, za razvoj kriminalistike se ne treba bojati, mada se u budućnosti "kriminalistiki ne piše dobro". Nažalost, stanje upravo ukazuje na suprotnu tendenciju, smanjivanje predavanja i predmeta, manje novaca za istraživače i otpuštanje djelatnika. Svakako su za istraživanja koja bi bila aktualna, interesantna i korisna potrebni istraživači. Iz tog razloga bilo bi potrebno nešto više dobre volje i zajedničkog napora svih istraživača te spremnost korisnika (policije, tužilaštva i sudstva) za sudjelovanje na sveučilišnim institucijama i za njihovo financiranje s kojim omogućuju empirijska istraživanja u području kriminalistike. U konačnici na taj bi način zasigurno poboljšali uspješnost i učinkovitost kriminalističkih istraga u Sloveniji. Budući da Fakultet sigurnosnih znanosti iduće godine (2013.) slavi 40-u godišnjicu nastanka, možda ima razloga za optimizam i za dalji razvoj kriminalistike.

LITERATURA

1. Areh, I. (2003). *Veljavnost pričevanja*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
2. Areh, I. (2004). *Pričevanje – vpliv osebnostnih lastnosti na priklic podatkov iz spomina*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 55(1), 22.-30.
3. Areh, I. (2007). *Vpliv osebnostnih značilnosti na verodostojnost pričanja*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
4. Areh, I. (2008). *Vpliv osebnostnih dimenzij na spominsko obnovo kaznivih dejanj*. Varstvoslovje, 10(3), 450.-463.
5. Areh, I. (2010). *Razlike med spoloma v opisovanju kaznivega dejanja*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 61(4), 387.-394.
6. Areh, I. (2011). *Gender-related differences in eyewitness testimony*. Personality and Individual Differences, (Print ed.), 50(5), 559.-563
7. Areh, I. (2012). *Psihologija za varnostno področje*. 2. izdanje. Ljubljana: Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede.
8. Areh, I., Umek, P. (2004). *Personal characteristics and eyewitness testimony*. U: A. Czeredecka (ur.). Forensic Psychology and Law: Facing the Challenges of a Changing World, 213.-218. Krakow: Institut of Forensic Research Publishers.
9. Areh, I., Umek, P. (2007). *Predicting quality of memory recall by personality traits*. Studia psychologica, 1(49), 19.-26.
10. Budič, B., Klemenc, S. (2000). *Determination of trace element sin heroin by inductively copled plasma atomic emission spectrometry using ultrasonic nebulization*. Spectrochimica acta, Part B, Atomic spectroscopy, 55, 681.-688.
11. Clark, R. V., Eck, J. (2008). *Priročnik za policijske (kriminalistične) analitike – v 60 korakih do rešitve problema*. Zbirka Učbeniki 37. Prevod: Meško, G., Eman, K. Ljubljana: Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede.
12. Dobovšek, B. (1997). *Organiziran kriminal*. Ljubljana: Unigraf.
13. Dobovšek, B. (2003). *Korupcija v javni upravi*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
14. Dobovšek, B. (2012). *The third wave: human trafficking in the Western Balkans*. Law enforcement executive forum, 12(1), 51.-63.

15. Dobovšek, B., Meško, G. (2005). *Tožilci in sodobna kriminalistika*. Pravna praksa, 24(21/22), 19.-21.
16. Dobovšek, B., Pirnat, A. (2008). *Organized crime as a fifth branch on power*. Review of International Affairs, 58(1132), 23.-34.
17. Dobovšek, B., Škrbec, J. (2012). *Corruption prevention model in the Republic of Slovenia*. Cah. Politiestudies, 24(3), 165.-180.
18. Dobovšek, B., Abe, J. (2011). *A scenario of the development of organised crime*. Review of International Affairs, 62(1142), 14.-35.
19. Dobovšek, B., Slak, B. (2011). *The significance of studying and investigation art crime: Old reasons, new world*. Varstvoslovje, 13(4), 392.-405.
20. Dobovšek, B., Charney, N., Škrbec, J. (2010). *Art crime security*. Review of International Affairs, 61(1137), 91.-105.
21. Drobnič, K. (1999). *Identifikacija oseb in sledi s preiskavo DNK v povezavi z zavarovanjem bioloških sledi pri kaznivih dejanjih zoper spolno nedotakljivost*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 50(4), 307.-317.
22. Drobnič, K. (2001). *PCR analysis of DNA from skeletal remain in crime investigation case*. Z Zagadnień Nauk Sądowych, 46, 110.-115.
23. Drobnič, K. (2001a). *Vpliv zbirke podatkov DNK na učinkovitost preiskovanja kaznivih dejanj*. Varstvoslovje, 3(8), 141.-148.
24. Drobnič, K. (2002). *Zgodovinski pregled genetskih preiskav pri kriminalističnem preiskovanju v Sloveniji*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 53(3), 249.-255.
25. Drobnič, K. (2002a). *Osnove preiskovanja oblik krvnih sledi*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 53(2), 152.-161.
26. Drobnič, K. (2003). *Forensics: the use of DNA technology in crime and war crime investigation*. U: International perspectives of the policing in post-war conditions, war crime investigation, peacekeeping operations. Ljubljana: FBI National Academy Associates.
27. Drobnič, K., Oblak, A., Žbogar, A. (2010). *Sodobna metoda ugotavljanja izvora krvnih madežev v 3D-prostoru – pilotska študija aplikacije BackTrack Suite*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 61(3), 259.-271.
28. Dvoršek, A. (1988). *Gospodarska kriminalistika v trgovinskem poslovanju: pojavne oblike, odkrivanje, preiskovanje*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta.
29. Dvoršek, A. (1989). *Pojavne oblike gospodarske kriminalitete v trgovinskem poslovanju in metodika njihovega preiskovanja*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 40(1), 3.-12.
30. Dvoršek, A. (1991). *Provale u stanove i stambene kuće – pokušaj gledanja s druge strane*. Priručnik za stručno obrazovanje radnika unutrašnjih poslova, 39(5), 356.-363.
31. Dvoršek, A. (2000). *Kriminalistična strategija omejevanja gospodarskega kriminala*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta.
32. Dvoršek, A. (2000a). *Ethics in criminal investigation of organized crime*. U: Pagon, M. (ur.). Policing in Central and Eastern Europe, 323.-329. Ljubljana: College of Police and Security Studies.
33. Dvoršek, A. (2001). *Kriminalistična strategija*. Ljubljana: MNZ RS, Visoka policijsko-varnostna šola.

34. Dvoršek, A. (2001a). *Razmerje med kriminalistično strategijo in kriminalitetno politiko*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 52(4), 340.-348.
35. Dvoršek, A. (2002). *Elementi strategije omejevanja organiziranega kriminala v Republiki Sloveniji*. Varstvoslovje, 4(3), 196.-203.
36. Dvoršek, A. (2003). *Kriminalistična metodika*. Ljubljana: MNZ RS, Visoka policijsko-varnostna šola.
37. Dvoršek, A. (2012). *Strategija v kriminalistiki: Izbrana dela*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
38. Dvoršek, A., Dobovšek, B. (1996). *Prikrite preiskave in prikriti preiskovalci*. Zbornik strokovno znanstvenih razprav, 11, 132.-140.
39. Dvoršek, A., Meško, G., Bučar-Ručman, A. (2005). *Studie über Raubdelikte in Slowenien: Erkenntnisse für Ermittlungen und Pravention*. Kriminalistik, 59(10), 560.-565.
40. Dvoršek, A., Maver, D., Meško, G. (2007). *Umgang mit Geschädigten bei Eigentumsdelikten: Freundlichkeit statt Leistung?* Kriminalistik, 61(10), 624.-633.
41. Dvoršek, A., Potparič, D., Frangež, D. (2011). *Some issues in establishing a national criminal intelligence model – Slovenian case*. U: Nikač, Ž. (ur.). Tematski zbornik radova međunarodnog značaja. Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, 1, 201.-211.
42. Frangež, D., Dvoršek, A. (2012). *Sexueller Missbrauch von Kindern in Slowenien*. Kriminalistik, 66(11), 655.-661.
43. Gerjevič, A. (2006). *Reorganizacija opravljanja ogledov kot strategija povečanja preiskavnosti kaznivih dejanj*. Specialistična naloga. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
44. Golja, J. (2006). *Kriminalističnotehnično izvedenstvo v Evropi in Sloveniji*. Varnost, 54(2).
45. Gostič, T., Klemenc, S., Štefane, B. (2009). *A study of the thermal decomposition of adulterated cocaine samples under optimized aerobic pyrolytic conditions*. Forensic Science International, 187(1-3), 19.-28.
46. Jager, M., Gorkič, P. i dr. (2006). *Analiza učinkovitosti policijskega preiskovanja kaznivih dejanj z upoštevanjem razvoja kriminalistične stroke ter dokaznih standardov kazenskega postopka*. Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani.
47. Kastelic, V., Drobnič, K. (2012). *Določitev zunanjšega videza ljudi s preiskavami DNK*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 63(3), 225.-228.
48. Klemenc, S. (2003). *Forenzične preiskave ilegalnega heroína*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za kemijo.
49. Lamberger, I., Dobovšek, B., Slak, B. (2012). *Zlorabe plačilnih kartic – pogledi izdajateljev kartic*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 63(2), 123.-135.
50. Lučovnik, H. (1956). *Pomen psihologije za kriminalistično službo*. Kriminalistična služba, 7(2-3), 98.-111.
51. Lučovnik, H. (1959). *August Munda*. Zbornik znanstvenih razprav, 29, 13.-22.
52. Maver, D. (1976). *Uporaba vonjev pri preiskovanju*. Varnost, 25(6), 185.-192; 25(7-8), 219.-226; 25(9-10), 254.-259.
53. Maver, D. (1983). *Pogrešane osebe (kot družbeni in kriminalistični problem)*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 34(1), 16.-27.
54. Maver, D. (1984). *Vloga ustvarjalnega mišljenja pri reševanju kriminalističnih problemov*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 35(3), 213.-223.

55. Maver, D. (1984a). *Preiskovalna situacija in kriminalistični spoznavni proces*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 35(4), 312.-325.
56. Maver, D. (1985). *Preiskovanje in logično mišljenje*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 36(2), 126.-137.
57. Maver, D. (1985a). *Preiskovanje kot spoznavni proces*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 36(3), 222.- 234.
58. Maver, D. (1988, 1990). *Kriminalistični spoznavni proces*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
59. Maver, D. (1988a). *Spoznavni in dokazni vidik preiskovanja*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 39(1), 3.-14.
60. Maver, D. (1997). *Kriminalistika*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
61. Maver, D. (2000). *Tipične obrambne strategije in strategije preiskovanja*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 51(1), 12.-23.
62. Maver, D. (2000a). *Etika in preiskovanje kaznivih dejanj: nekatere dileme in problemi*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 51(4), 287.-294.
63. Maver, D. (2002). *Raziskovalno delo na področju kriminalistike*. U: Meško, G., Dobovšek, B. (ur.). *Vizije slovenske kriminologije*, 199.-208. Ljubljana: MNZ RS, Visoka policijsko-varnostna šola.
64. Maver, D. i dr. (2004). *Kriminalistika*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
65. Maver, D. (2008). *Preslepitev kot taktika kriminalističnega dela*. *Varstvoslovje*, 10(3), 434.-449.
66. Maver, D. (2009). *Slovenska kriminalistika: quo vadis?* Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 60(4), 277.-291
67. Maver, D. (2012). *Cold cases investigation: evaluation model and strategies*. U: Nikač, Ž. (ur.). *Tematski zbornik radova mednarodnog značaja*. Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, 1, 47.-54.
68. Maver, D., Posega, E. (1989). *Nekatere kriminalistične značilnosti vlomov*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 40(2), 185.-192.
69. Maver, D., Selič, P. (2001). *Operativna kriminalistična analiza in njena uporaba v praksi preiskovanja umorov*. *Varstvoslovje*, 3(3), 159.-169.
70. Meško, G., Mitar, M., Dobovšek, B. (2008). *Opazovanje z udeležbo kot metoda družboslovnega raziskovanja in policijskega tajnega opazovanja – konceptualne razlike in navidezne podobnosti med kriminologijo in kriminalistiko*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 59(2), 114.-124.
71. Meško, G., Tičar, B. (2008). *Slovenska kriminologija in razvoj varstvoslovja v Sloveniji*. *Varstvoslovje*, 10(2), 285.-312.
72. Munda, A. (1944). *Psihologija in tehnika sestavljanja zapisnika*. Zbornik znanstvenih razprav, 20, 116.-142.
73. Munda, A. (1945/46). *Psihologija prepoznavanja oseb*. Zbornik znanstvenih razprav, 21, 49.-68.
74. Munda, A. (1948). *Vpliv sugestije na izpovedbo*. Zbornik znanstvenih razprav, 22, 79.-110.
75. Munda, A. (1951). *Uvod v kriminalistiko*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta.

76. Newburn, T., Williamson, T., Wright, A. (2007). *Handbook of Criminal Investigation*. Cullompton, Portland: Willan Publishing.
77. Pavišić, B., Modly, D., Veić, P. (2006). *Kriminalistika. Knjiga prva*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
78. Pečar, J. (1969). *Za hitrejši in smotrnejši razvoj kriminalistike*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 20(2), 70.-78.
79. Pečar, J. (1973). *Raziskovalno delo v kriminalistiki*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 24(3), 238.-248.
80. Pečar, J., Maver, D., Zobec, Ž. (1981). *Tatvine v samopostrežnih prodajalnah*. Ljubljana: Center za samoupravno normativno dejavnost.
81. Petrović, B., Dobovšek, B. (2006). *Development and challenges of criminalistics/criminal investigation in the post-socialists countries*. U: Meško, G., Dobovšek, B. (ur.). Past, present and futures: policing in Central and Eastern Europe, 35.-36. Ljubljana: Faculty of Criminal Justice and Security.
82. Potparič, D., Dvoršek, A. (2010). *Vzpostavitev proaktivno usmerjene kriminalistično-obveščevalne dejavnosti v državah Evropske unije*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 61(1), 15.-27.
83. Potparič, D., Dvoršek, A. (2012). *Oblikovanje osnovne terminologije na področju kriminalističnoobveščevalne dejavnosti*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 63(1), 39.-49.
84. Predanič, J. (1972). *Kriminalistična metodika 1.del*. Ljubljana: Strokovna šola za notranje zadeve.
85. Rossmo, K. (2009). *Criminal Investigative Failures*. Boca Raton: CRC Press.
86. Selič, P. (1999). *Posebnosti in prednosti razgovora v troje – moški in ženska kot par sogovornikov*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 50(2), 138.-147.
87. Selič, P. (2001). *Forenzična psihologija v kriminalistični praksi*. U: Mednarodni seminar poligrafskih ispitivača; zbornik radova (116-128). Zagreb: Ravnateljstvo policije, MUP RH.
88. Selič, P., Juratovec, A. (2002). *Psihofiziološka preiskava verodostojnosti izjav z uporabo poligrafa – ključna vprašanja*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 52(2), 133.-142.
89. Selič, P. (2003). *Uporaba poligrafske metode pri obravnavi storilcev kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 54(2), 125.-136.
90. Selič, P. (2005). *Psihofiziološka preiskava verodostojnosti izjav s poligrafom – uporabnost in učinkovitost v realnih in eksperimentalnih pogojih*. U: Šugman, K. (ur.), Poligraf v kazenskem postopku, 37.-51. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
91. Selič, P. (2007). *Novi odročnik: nebesedno sporazumevanje za vsakdanjo rabo*. Ljubljana: Inštitut za psihofiziološke študije Pares.
92. Trapečar, M., Balažic, J. (2007). *Fingerprint recovery from human skin surfaces*. Science and Justice, 47(3), 136.-140.
93. Trapečar, M., Balažic, J., Drobnič, K. (2007). *Sichtbarmachung von Fingerabdrucken auf menschlicher Haut*. Kriminalistik, 61(1), 47.-51.
94. Trapečar, M., Kern Vinkovič, M. (2008). *Techniques for fingerprint recovery on vegetable and fruit surfaces used in Slovenia: A preliminary Study*. Science and Justice, 48(4), 192.-195.

95. Umek, P. (1993). *Vpliv socialne percepcije in pozornosti na veljavnost izjav*. Zbornik strokovno znanstvenih razprav, 5, 161.-173.
96. Umek, P. (1995). *Psihološki vidiki pričevanja očitovcev kaznivih dejanj*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 46(4), 342.-350.
97. Umek, P., Čarman, P. (2011). *Forenzična lingvistika v kriminalističnem preiskovanju*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 62(3), 263.-273.
98. Vidic, V. (1951). *O identifikaciji pisalnih strojev*. Kriminalistična služba, 2(10-11), 395.-402.
99. Vidic, V. (1960). *Dinamična in statična električna kot vzrok požarov*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 11(3), 213.-221.
100. Vidic, V. (1973). *Kriminalistična tehnika*. Ljubljana: IC ONZ.
101. Vodopivec, K. (1960). *Dr. Hinko Lučovnik*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 11(3), 1.-2.
102. Žerjav, C. (1983). *Kriminalistika*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
103. Žerjav, C. (1994). *Kriminalistika*. Ljubljana: MNZ RS, Izobraževalni center.
104. *** (2009). *Raziskovanje*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. na www.inst-krim.si/ - 31. 8. 2009.

Summary

Darko Maver

Critical Overview of the Development and Status of Criminal Investigation in Slovenia (1920–2012)

Far less research has been done in the field of criminalistics in Slovenia than in other neighbor countries, especially in the republics of former Yugoslavia (Croatia, Serbia, Bosnia and Herzegovina). Also, less attention has been paid to criminalistics than other criminal justice sciences like criminology. Rare individuals carried out empirical research projects and there were also only a few theoretical works – mostly masters and doctoral thesis. There were few scientific and professional articles and handbooks. The reasons for this are, on the one hand, that there is little interest from the police for such research, while on the other hand the difficulties of practical research methodology do not motivate enough the researchers to tackle this topic. Such situation may have negative influence on practical criminal investigation where low efficiency and effectiveness of investigation is noticed. In recent years, however, the situation is slightly improving, mostly because of the work done at the Faculty of criminal justice and security, but the perspective of criminalistics as a science is bad since it is not classified as a science and researchers and lecturers are classified as "criminologists". Yet, some of Slovene criminalists were inovative in certain fields of the science.

Key words: criminalistics, criminal investigation, forensics, history, research; policing, investigative effectiveness, Slovenia.